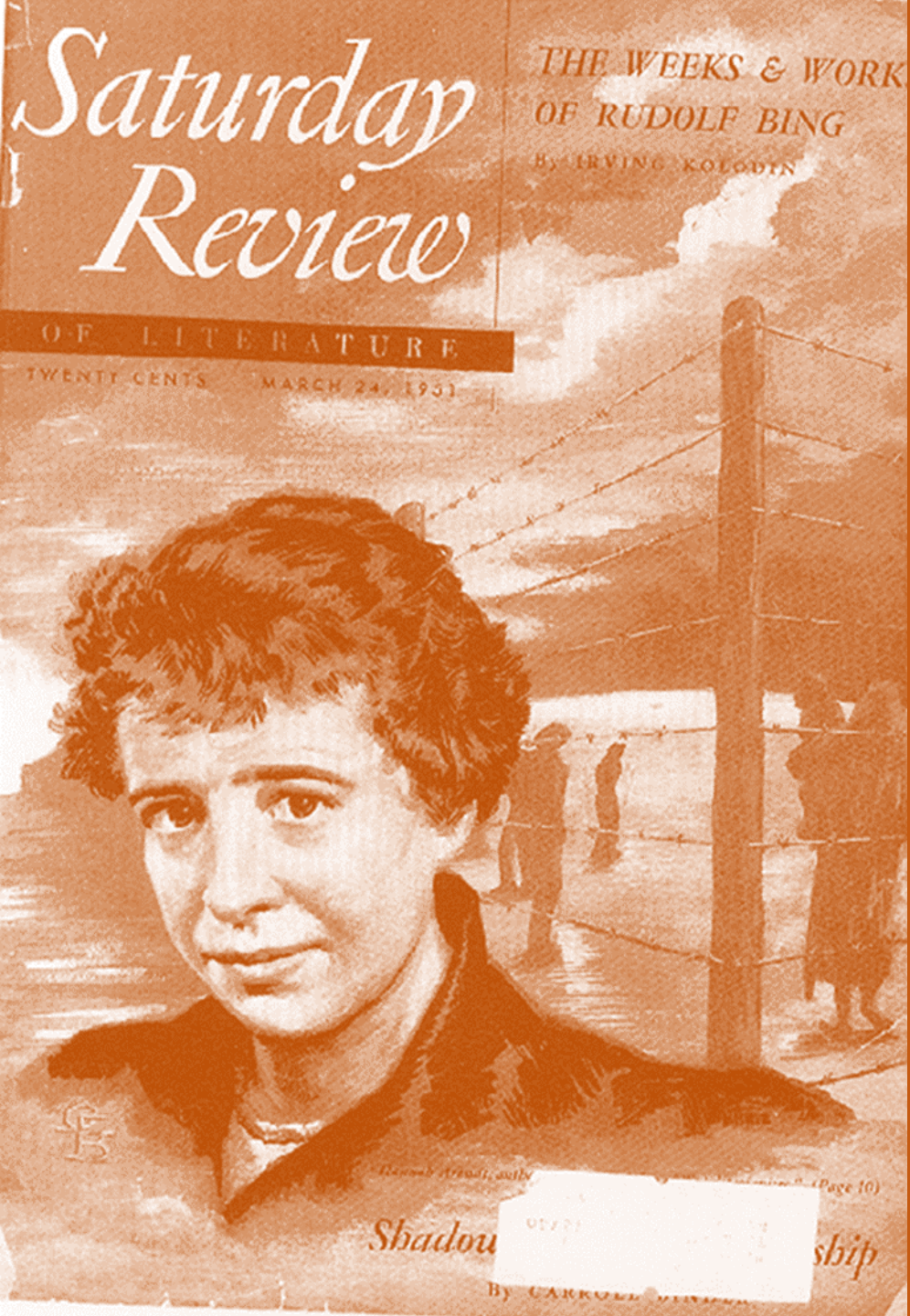

Hannah Arendt
1906 - 1975

Line of Totalitarianism
four years after the de-
feats before Stalin's
appeared in 1951. In re-
from 1945 onwards, ap-
peared after decades

Hannah Arendt ja Luento 3 maailman ymmärtäminen

Totalitarismi ja poliittinen toiminta

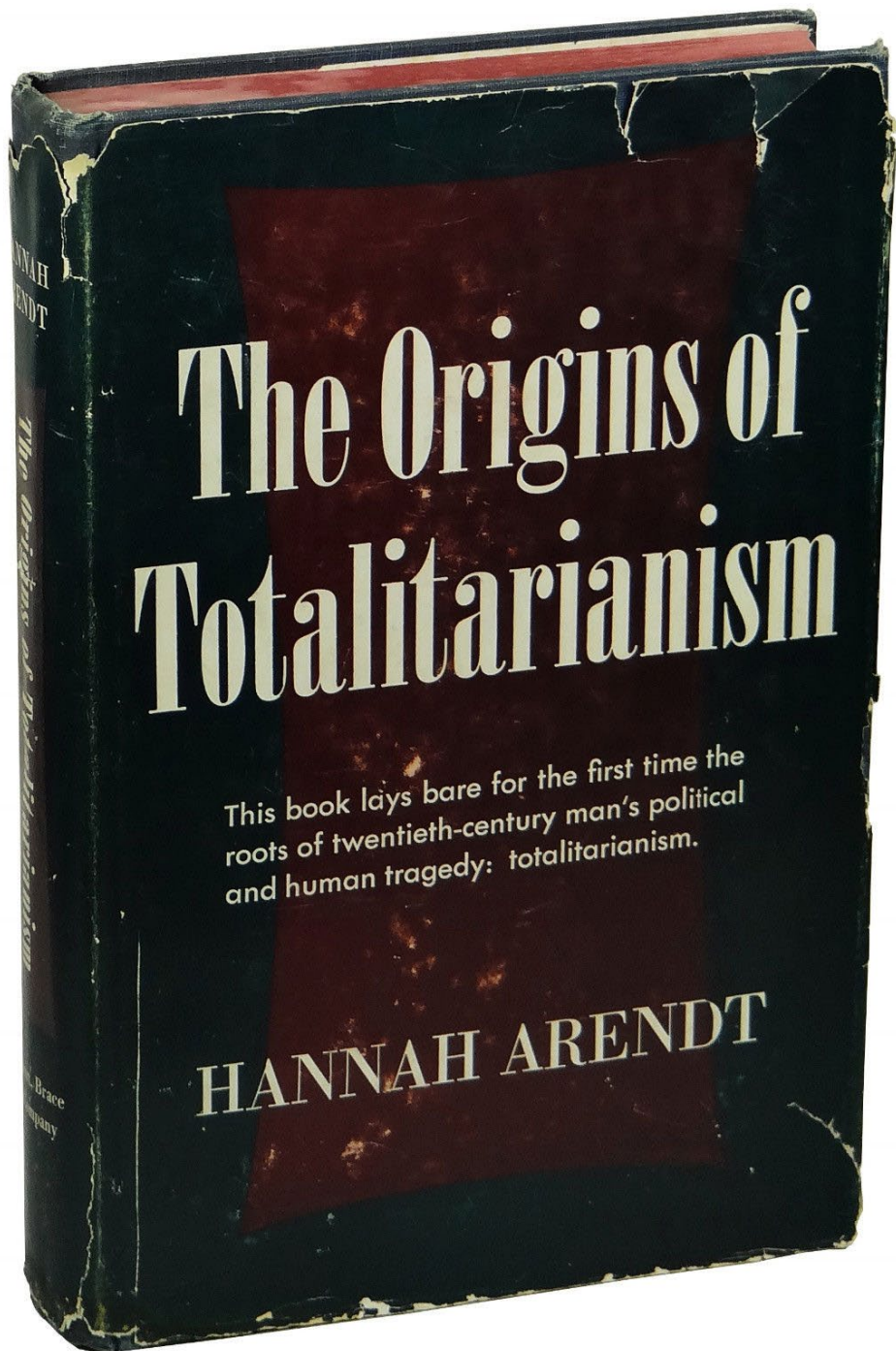
Luento 22.9. 2020

VTT, dos. Markku Koivusalo

<https://markkukoivusalo.org/thinkers/arendt>

Helsingin työväenopiston yleinen luentosarja
Tiistaisin 18:45

Työväenopiston luentosali. Kulttuurikeskus
Stoa

Totalitarismin alkuperät

The Origins of Totalitarianism. Harcourt, Brace & Co., New York 1951.

Toinen laajennettu painos 1958

Suomennettu: Totalitarismin synty. Vastapaino, Tampere 2013.

Saksaksi: Elemente und Ursprünge totaler Herrschaft. Europäische Verlagsanstalt, Frankfurt a. M., 1955

Kirjoitukset antisemitismistä → kirja imperialismista
→ kirja totalitarismista

Natsisaksan kokemus ja reflektio → kehitys
totalitaristisemmaksi → kaasukammiot

HANNAH ARENDT

THE BURDEN OF OUR TIME

An historical study of the world-wide
crisis of our time, with its evil concept—
the deliberate de-humanization of humanity

Aikamme taakka

”Koskaan aikaisemmin ei tulevaisuutemme ole ollut niin ennakoimaton, koskaan aikaisemmin emme ole olleet niin riippuvaisia poliittista voimista, joiden ei voi varmasti tietää noudattavan terveen järjen ja oman edun sääntöjä. Sellaiset voimat vaikuttavat täysin järjettömiltä, jos niitä arvioi muiden vuosisatojen mittapuin.

*Aivan kuin ihmiskunta olisi **jakaantunut niihin, jotka uskovat ihmisen kaikkivaltiuteen** (jotka luulevat kaiken olevan mahdollista, kunhan ihmismassat saadaan mukaan), ja niihin, **joille voimattomuudesta** on tullut elämän merkittävin kokemus.”*

Voi olla jopa niin, että aikamme todellinen ahdinko saa omaehtoisimman muotonsa - vaikka ei välttämättä julminta - vasta kun totalitarismista on tullut menneen ajan ilmiö.”

Kysymys ehdoista

Mitä tapahtui?

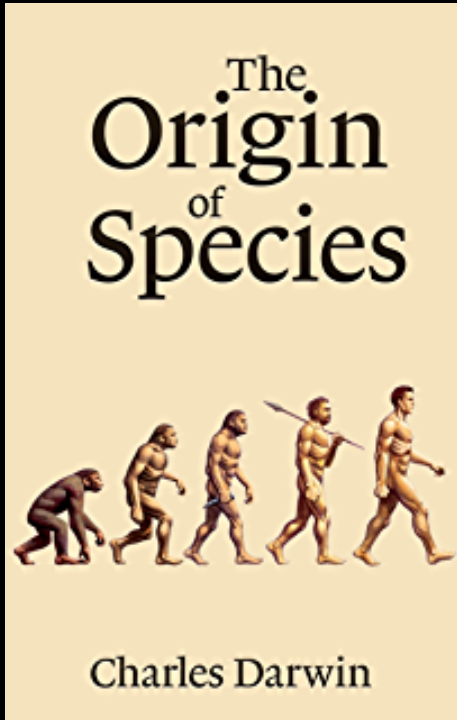
Kuinka on mahdollista, että se tapahtui?

Totalitarismin kokemus

Kokemuksen historialliset ehdot

Arendtin henkilökohtainen kokemus

Ei syntyhistoria = Historialliset ehdot

Elementit

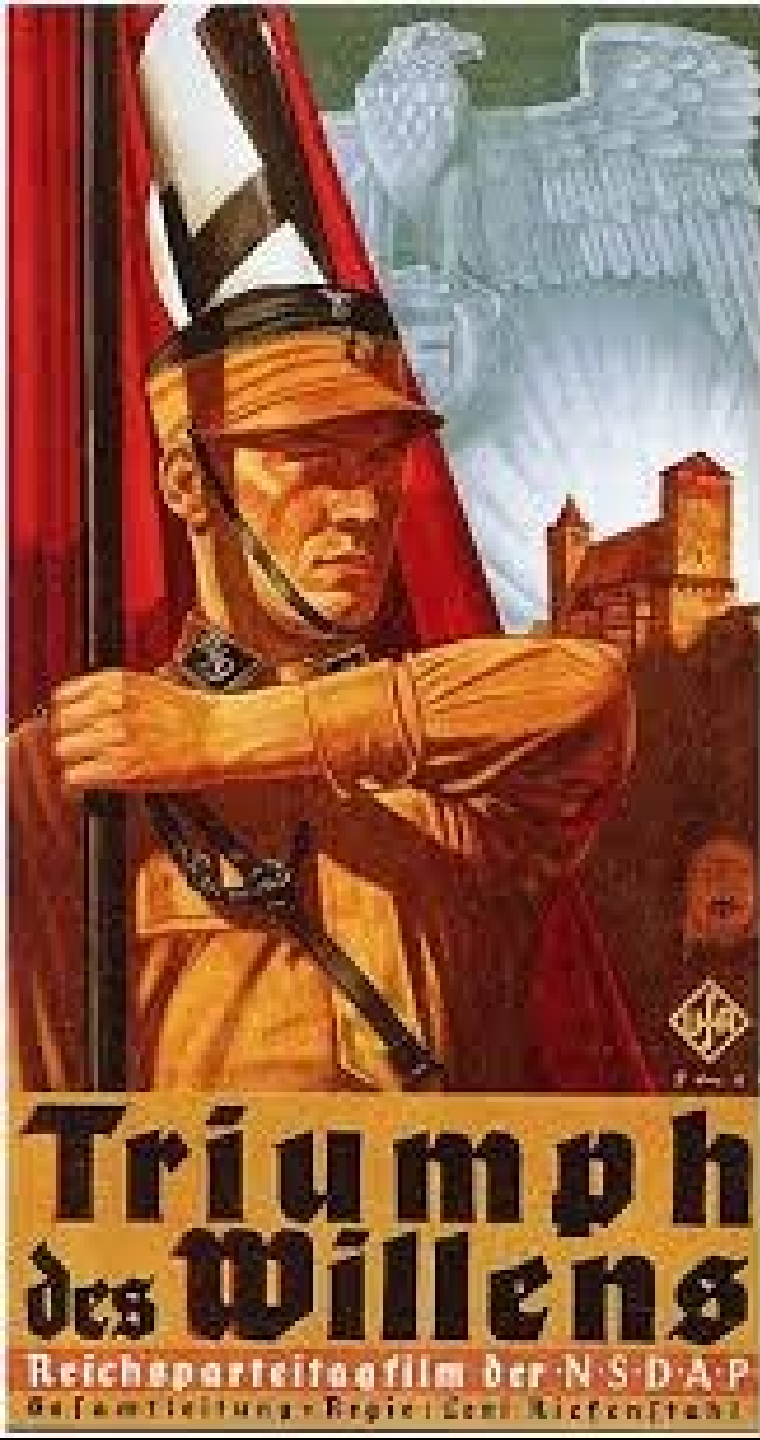
Ei totalitarismin historia vaan sen analyysi historian kautta

”Ei käsitellyt totalitarismin 'alkuperiä' - kuten sen otsikko valitettavasti väitti - vaan antoi historiallisen selostuksen elementeistä, jotka kristallisoituivat totalitarismiksi.”

*”Totalitarismin **elementit ovat sen alkuperiä**, jos emme ymmärrä alkuperillä “syitä”. Elementit eivät itsessään aiheuta mitään. Niistä tulee tapahtumien alkuperiä jos ja kun ne **yhtäkkiä kristalloituvat vakiintuneisiin ja määrättyihin muotoihin**.*

*Tapahtuman itsensä valo sallii meidän **erotella sen konkreettiset elementit** äärettömästä määrästä abstrakteja mahdollisuuksia ja tuon saman valon on edelleen ohjattava **meitä taaksepäin noiden elementtien itsensä aina hämärään ja moniselitteiseen menneisyyteen**.*

Tässä mielessä on oikeutettua puhua totalitarismin alkuperistä tai minkä tahansa historiallisen tapahtuman alkuperästä.” (Arendt vastaus Voegelille)

Vastahistoria - tuhoava historia

Walter Benjamin: silittää historiaa vastakarvaan.

"Jokainen tähän päivään mennessä voittajaksi selviytynyt marssii mukana riemusaatossa, Triumfissa, jossa nykyiset vallanpitäjät marssivat niiden ylitse, jotka tänään makaavat maassa."

Arendt: Historia tapahtumien pelastamisena

"Alun perin kohtaamani ongelma oli samanaikaisesti yksinkertainen ja hämmentävä: Kaikki historiankirjoitus on välttämättä pelastamista ja usein oikeuttamista, tämä johtuu ihmisen pelosta, että hän unohtaisi ja hänen pyrkimyksensä johonkin, joka on vielä enemmän kuin muistaminen [...]"

Siten ensimmäinen ongelmani oli kuinka kirjoittaa historiallisesti jostakin - totalitarismista - mitä en halunnut säilyttää vaan päinvastoin tunsin sitoutuneeni tuhoamaan."

Merkitys tässä hetkessä

Motto: Jaspersilta:

"Ei pidä alistua menneelle tai tulevalle, on siis oltava kokonaisuudessaan tässä hetkessä"

Weder dem Vergangenen anheimfallen noch dem Zukünftigen. Es kommt darauf an, ganz gegenwärtigen zu sein. (Karl Jaspers)

Ymmärryksen tarve

Totalitarismi vailla edeltäjää - täysin uutena hallinnan muotona

Räjäytti perinteiset kategoriat

Totalitaariset rikokset jotain enemmän kuin murha tai rikos

Ymmärtäminen ei anteeksiantoa tai suvaitsevaisuutta

Ymmärtäminen yrityksenä sovittaa itsensä maailmaan, jossa tällaiset tapahtumat olivat ylipäänsä mahdollisia

”Se, että sovinto sisältyy ymmärtämiseen on johtanut kansanomaiseen väärinymmärrykseen, jolle tout comprendre c'est tout pardonner. Anteeksiannolla on kuitenkin tuskin tekemistä ymmärtämisen kanssa eikä se ole sen enempää ymmärryksen ehto kuin seurauskaan.”

Totalitarismin käsite

‘Sistema totalitario’

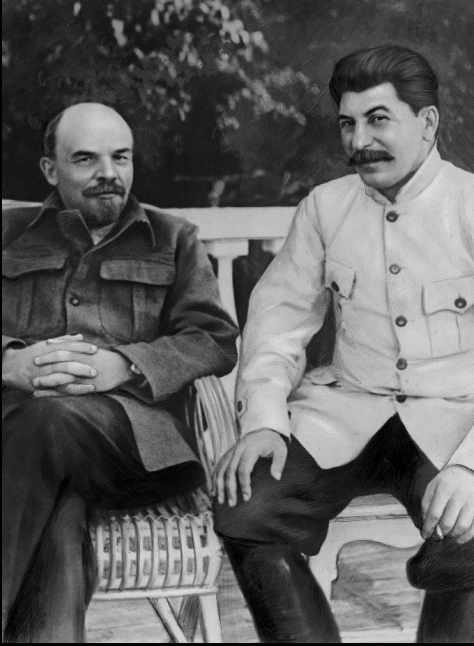
Giovanni Amendola käytti käsitettä fasistien pyrkimyksestä totaaliseen valtaan vaaleissa

Fasismien oppi 1931 (Mussolini, Gentile)

“Fasistille kaikki on valtiota ja mitään ei voi eikä pidä olla valtion ulkopuolella. Tässä mielessä fasismi on totalitaristinen.”

Totalitarismi ≠ Valtiollinen diktatuuri

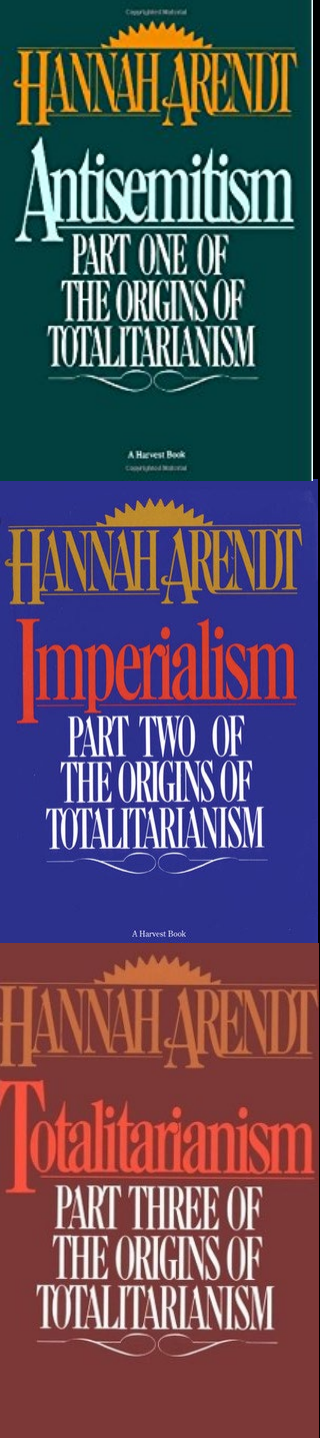
Mussolini ≠ Hitler, Lenin ≠ Stalin

"Yksipuoluejärjestelmät, fasistiset tai kommunistiset, eivät ole totalitaarisia. Lenin sen enempää kuin Mussolini ei ollut totalitaarinen diktaattori, eikä edes tiennyt mitä totalitarismi tarkoitti."

Lenin edusti vallankumouksellista yhden puolueen diktatuuria, jonka valta lepäsi pääosin puolue byrokratiassa [...] Mussolini oli pääosin nationalisti ja vastakohtana Natseille, todellinen Valtion palvoja."

*"Kansallissosialismi ja bolševismi eivät ole koskaan julistaneet uutta hallitusmuotoa eivätkä väittäneet, että vallankaappaus ja valtiokoneiston kontrollointi olisivat toteuttaneet sen tavoitteet. Niiden kaavailemaa herruutta ei voi koskaan toteuttaa yksikään valtio eikä pelkkä väkivaltakoneisto vaan vain **jatkuvasti käynnissä pidettävä liike** eli jokaisen yksittäisen yksilön jatkuva alistaminen kaikilla elämänalueilla"*

Liikkeen ideologiat

Kolme osaa:

- 1) Antisemitismi (moderni) = ei ainoastaan juutalaisviha
Arendtin aikaisemmat artikkelit juutalaiskysymyksestä ja identiteetistä
- 2) Imperialismi (moderni) = ei ainoastaan valloitus
Natsismi rasistisen ja laajennushaluisen imperialistisen politiikan jatkona
- 3) Totalitarismi (moderni) = ei ainoastaan tyrannia tai diktatuuri
Kokonaan uusi ajatus erityisestä totalitaarisesta hallinnasta

Lisäkappale: Ideologia ja terrori

Yleisempi filosofinen reflektio

Antisemitismi

"On helppo ymmärtää, että natsien omia ideologisia julistuksia ei ole haluttu ottaa vakavasti. Nykyhistoriassa tuskin mikään kismittää tervettä järkeä enemmän kuin se, että vuosisatamme suurista ratkaisemattomista poliittisista kysymyksistä juuri pieneltä ja mitättömältä vaikuttava juutalaisongelma sai kyseenalaisen kunnian käynnistää koko totalitaarinen helvetinkone." (Arendt)

Antisemitismi 1800 -luvun liike

Antisemitismi 1800 -luvun liike

Nimenä vasta 1870 - argumenttina tosin aikaisemmin

Huippuunsa kun kansallisvaltioiden rappio alkoi

Samalla kun juutalaisten de facto valta väheni

Rotu - ei judaismi

Ei voi käännäyttää

Ei uskonto, ei ahneus, vaan välttämätön sisäinen luonto

Erikoisjuutalainen

Erikoinen juutalainen

*Kaksoisdilemma olla juutalainen jos juutalainen
Benjamin Disraeli*

Pääministeri vuosina 1868 ja 1874-1880

One Nation Conservatism ja Tory-demokratia

Mahtava velho

”Englantilainen imperialisti ja juutalainen sovinisti”

”Tällä hetkellä ei ole toista rotua...joka ihastuttaa,
kiehtoo ja aateloi Eurooppaa niin kuin juutalaiset.”

Rotu historian avaimena

“Sillä mitä tahansa oppineet tieteilijät voivatkin sanoa, poliittisesta näkökulmasta rotu ei ole ihmiskunnan alku vaan sen loppu, ei kansojen alkuperä vaan niiden rappio, ei ihmisen luonnollinen syntymä vaan tämän epäluonnollinen kuolema.”

Rotuajattelun yleiseurooppalaisuus

Juuret 1700 -luvulla, nousu samanaikaisesti 1800-luvulla

Ranskalainen aristokraattinen rotuajattelu

Aristokraattien rotu vastaan kansalaisten kansakunta

Saksalainen kansallinen rotuajattelu

Rodullinen yhtenäisyys kansallisen emansipaation korvaajana

Englantilainen keskiluokan rotu ajattelu

Englantilaisten oikeudet vastaan ihmisoikeudet

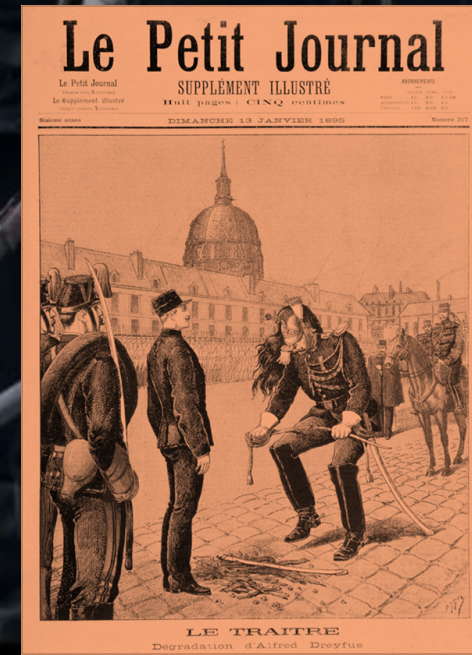
Motto

*"Tämä on ihmeellinen vuosisata, joka alkoi **vallankumouksesta** ja päättyi **tapaukseen!** Kenties sitä aletaan kutsua potaskan vuosisadaksi."*

C'est un fameux siècle, celui qui a commencé par la Révolution et qui finit par l'Affaire! [...] On l'appellera peut-être le siècle de la camelote! Roger Martin Du Card

Dreyfusin tapaus (Affaire Dreyfus)

Yleisesikunnassa palvelut kapteeni Alfred Dreyfus tuomittiin sotasalaisuuksien välittämisestä pirunsaarille 1894

Ranska antisemitismin näyttämönä

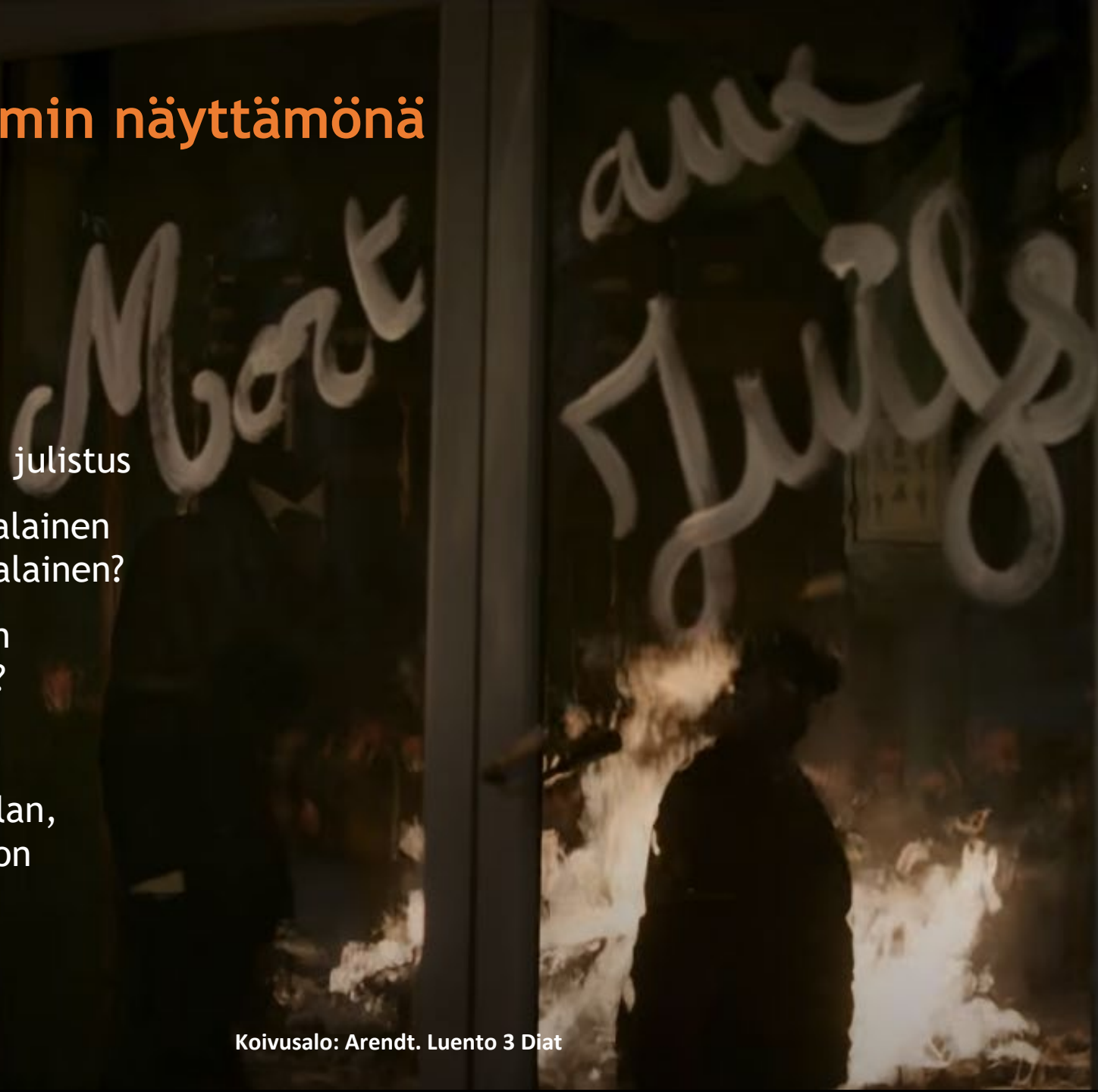
Ranska kansakunta "par excellence".

Ranskan suuri vallankumous:
kansalais- ja ihmisoikeuksien julistus

Dreufysin tapaus: Voiko juutalainen
olla uskollinen Ranskan kansalainen?

Kuuluko juutalaisille lainkaan
kansalais- tai ihmisoikeuksia?

Antisemitismi + koko tasavallan,
parlamentin ja valtiokoneiston
epäily

Panama-skandaali 1892

Suuri korruptioskandaali

Ferdinand de Lessepsi johtama yhtiö Compagnie Universelle du Canal Interocéanique

Ranskan valtion tukema laina + sijoittajat

Lopullisesti konkurssiin 1889

Syytteessä lahjuksista 510 kansanedustajaa ja kuusi ministeriä

Kanava Yhdysvalloille 1904

LA LIBRE PAROLE

ILLUSTRÉE

La France aux Français?

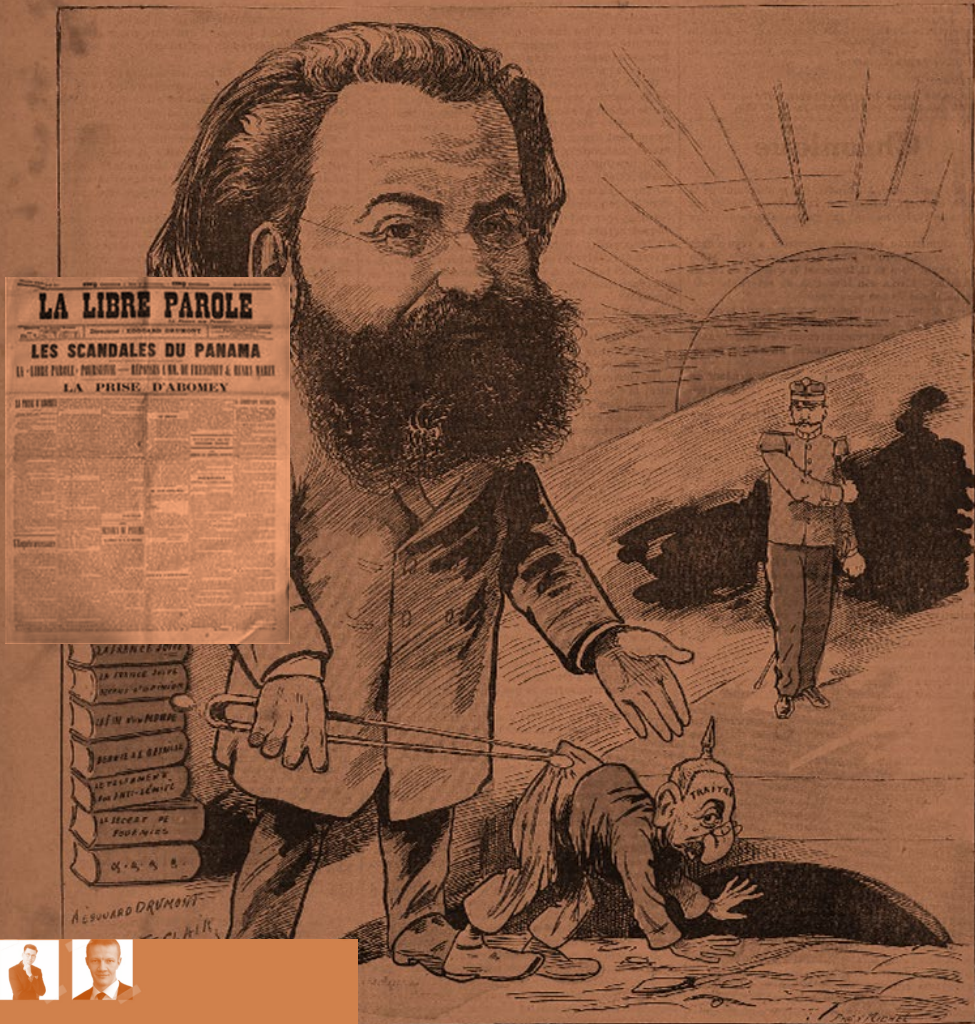
RÉDACTION

14, Boulevard Montmartre

Directeur : ÉDOUARD DRUMONT

ADMINISTRATION

14, Boulevard Montmartre

propos de Judas Dreyfus

là huit années que je vous le répète chaque jour !!!

Vapaa Sana - La Libre Parole

Saanut listan lahjotuista parlamentin jäsenistä

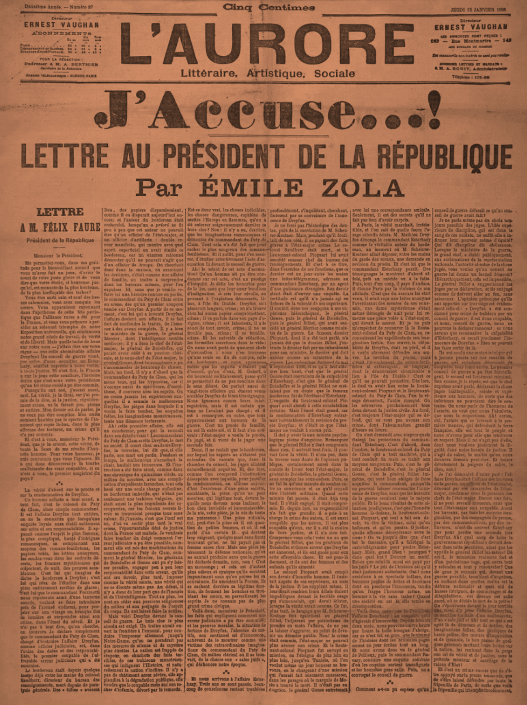
Paljastus

1) Parlamentaarikot ja virkamiehet liikemieheksi

2) Yhtiön ja valtion välimiehet juutalaisia

Dreufys skandaali - uusi media politiikka

Politiikkaa lehdistöihin ja kaduille

”Minä syytän”

13.1. 1898 Georges Clemenceaun L'Aurore-lehden etusivulla
Émile Zolan avoin kirje presidentti Félix Faurelle

Hyökkäys valtiovaltaa vastaan

1905 kirkon ja valtion erottaminen

— Surtout! ne parlons pas de l'affaire Dreyfus!

— Ils en ont parlé...

Kansakunnan jakaantuminen

Dreyfuslaiset ja antidreyfuslaiset

"Ranskan koko poliittinen elämä siirtyi Dreyfus-kriisin ajaksi pois parlamentista"

TORILLA TAVATAAN

PAKOLAISKUSTELU

DANS CE
CINEMA ON
GLORIFIE LES
VIOLEURS

PAS
D'HONNEUR
POUR LES
VIOLEURS

AU
VIOLEUR

PUBLIC COMPICE
POLANSKI VIOLEUR
CINEMA COMPICE

ROBIN M.
16 ANS

J'ACCUSE:
POLANSKI
VIOLEUR

J'ACCUSE
POLANSKI
VIOLEUR

RENATE
LANGER
15 ANS

VALENTINE
MONNIER
18 ANS

POLANSKI VIOLEUR
CINEMAS COUPABLES

Imperialismi 1884-1914

"Imperialistinen politiikka on turmellut Euroopan maita enemmän kuin mikään muu yksittäinen tekijä".

Antisemitismi Ranska, Imperialismi Britannia

Politiikan laajentaminen ilman poliittisen alueen perustamista

"Imperialismi ei ole imperiumin rakentamista eikä laajentuminen ole valloittamista."

Vain vallan rajaton kasvattaminen kykeni saamaan aikaan pääoman rajattoman kasvattamisen.

”Ottaisin haltuuni planeetat jos voisin.”

”Hän sanoi minulle kerran:

“*Maailma on lähes kokonaan lohkottu osiin ja se mikä siitä on jäljellä jaetaan, valloitetaan ja kolonialisoidaan.*

Ajatelkaamme yöllä yläpuolellamme näkemiämme tähtiä, noita suunnattomia maailmoja, joita emme koskaan tavoita. Ottaisin haltuuni planeetat jos voisin. Ajattelen sitä usein. Niiden näkeminen niin kirkkaina ja silti niin kaukana tekee minut surulliseksi.

William Stead Cecil Rhodesista 1902

FRANZ NEUMANN

BEHEMOTH

The Structure and Practice
of National Socialism
1933-1944

Franz Neumann: Behemoth

Rodullinen työläisimperialismi

”Hallitsijoiden ja hallittujen on esitettävä ajavan identtisiä intressejä, sisäinen yhteiskunnallinen antagonismi on hyödynnettävä ja muutettava ulkoiseksi aggressioksi.

Uusi Kansallissosialistinen rodullisen työläisimperialismin oppi on tämän metodin kärjistymä.

Oppi yhdistää kaksi elementtiä: Englannin ja Marxin vihan. [...]

Rodullinen proletarianismi on kansallissosialismin aito teoria ja sen kaikkein vaarallisin ilmaus.” (Neumann)

Porvariston poliittinen valta

Rosa Luxemburg

Die Akkumulation des Kapitals

Ein Beitrag
zur ökonomischen Erklärung des Imperialismus

Ex Libris —
Prof. Dr. A. H. Schreiner

Berlin 1913

Verlag: Buchhandlung Vorwärts Paul Singer & m. b. H.
(Hans Weber-Berlin)

Lenin: Imperialismi kapitalismin korkeimpana asteena (= viimeisenä vaiheena)

Rosa Luxemburg: *"Imperialismi on pääoman kasaantumisprosessin poliittinen ilmaus sen kilpailutaistelussa jännöksestä, jota se ei ole vielä ottanut haltuun ei-kapitalistisessa maailmanpiirissä."*

Arendt: Ei niinkään talous kuin politiikka

"Imperialismi on pidettävä porvariston poliittisen vallan ensimmäisenä vaiheena eikä kapitalismin viimeisenä vaiheena."

Porvarillinen oman edun ja intressin kilpailun politiikka

"Se oli aina omaksunut poliittisen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen identiteetin, jossa poliittiset instituutiot palvelivat ainoastaan yksityisten etujen julkisivuna."

Ei vain ylimääräinen pääoma vaan kapitalismin synnyttämä ylimääräinen joukko, onnenonkijat, roskaväki/mafia - mob

Porvariston arvot tekopyhyydestä ja kristinuskosta vapautuneena

”Imperialistisen politiikan alussa on pääoman ja (roska)sakin (mob) liitto.”

Politiikka bisneksenä

"Imperialismin aikana liikemiehistä tuli poliitikkoja ja valtiomiehiä ja valtiomiehet otettiin vakavasti ainoastaan jos puhuivat menestyneen liikemiehen kieltä. Niinpä yksityiset tavat ja keinot muuttuivat vähitellen julkisten asioiden hoidon säännöiksi ja periaatteiksi."

"Yksityisyys ja rahanteon ensisijaisuus olivat kehittäneet käyttäytymismalleja, jotka näkyvät lukuisissa sananlaskuissa kuten "menestys on kaiken mitta", "raha on valtaa", "laki on niin kuin se luetaan" jne."

"Häikäilemättömyys kohotettiin laajasti kunnioitetuksi politiikan periaatteeksi."

"Liikemiehet saivat yhä enemmän vaikutusvaltaa ulkopolitiikassa ja suhteellisen pienen ryhmän taloudellisia etuja alettiin pitää suoraan koko maan intresseinä:

Mob - joukko, (roska)sakki, mafia

Sakki - wannabee liikemiehet - häikäilemättömät ”yrittäjät”

Porvarillisen järjestelmän synnyttämä ylijäämä

Ominaista porvarillinen yrityshenki ja häikäilemättömyys.

Koditon joukko, jota ei tule samaistaa kansaan tai työläisiin

Ei kuulu mihinkään luokkaan, vaan on enemmän kaikkien luokkien ylijäämä

Ominaista porvarilliselle yhteiskunnalle ominainen egoismi ja häikäilemättömyys.

Seikkailuhenki

Rasismin ideologia - yhteisö ja arvo pelkän ihonvärin perustalla

”Tämän kaiken sosiaalisen pidäkkeensä menettäneen joukon kohdatessa sitten ilman oikeuden suojaa olevat villit luotiin mahdollisuus äärettömään rikosten määrään.”

Tuhotkaa kaikki raakalaiset!

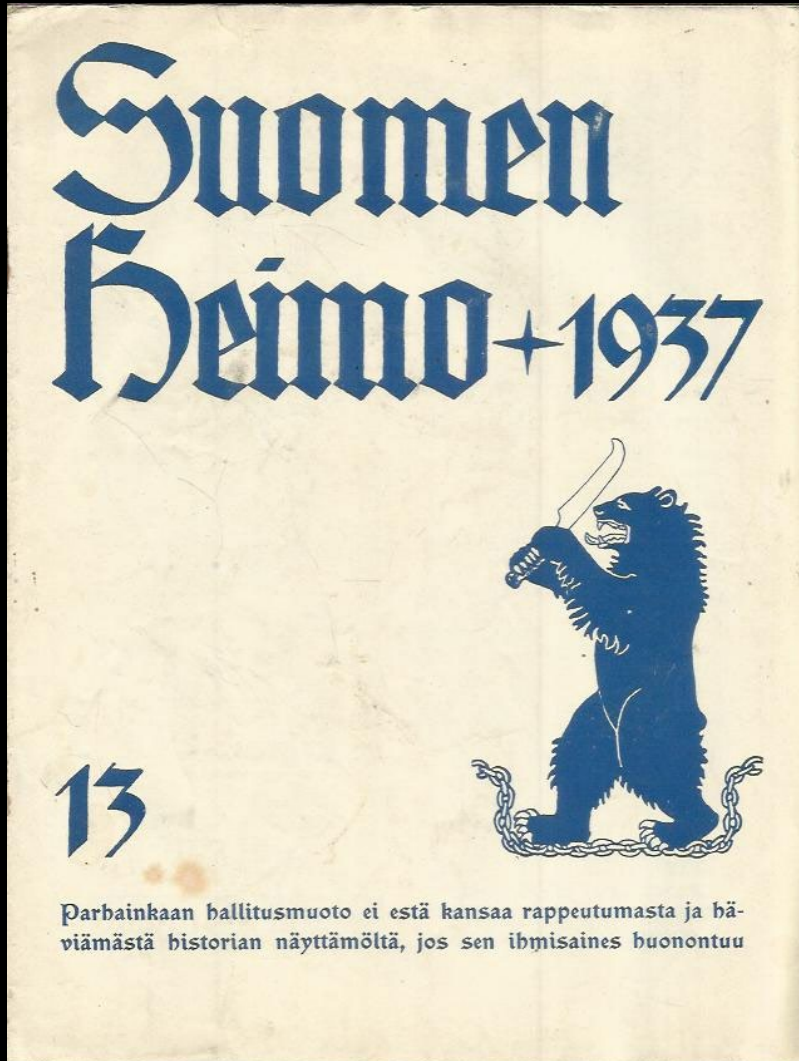
Exterminate all the brutes

Conrad: Pimeyden sydän

Neljä valaistunutta sanaa norsunluukauppia Kruzin raportissa

"Valaiseva teos siitä miten rotu todella koettiin Afrikassa."

Kansallisvaltion oikeudellisista suojista vapaassa Afrikassa syyllistytettiin lähihistorian hirvittävimpiin verilöylyihin.

Pan-liikkeet ja mannermainen imperialismi

Mannermaisen imperialismiin kansallinen ideologia

Ei taloudellinen voitto tai valkoisen rodun ylemmyys

Valittu kansa

Mystinen kansallistunne, slaavilainen sielu, arjalainen rotu

Heimo ideologiat

*Totalitaariset liikkeet ja niiden edeltäjät, **pan-liikkeet**, eivät olleet 'puolueiden yläpuolella olevia puolueita', jotka pyrkivät kaappaamaan valtiokoneiston vaan **liikkeitä, jotka pyrkivät hävittämään valtion.***

"Vihamielisyys valtioinstituutioita kohtaan hallitsee kauttaaltaan kaikkia pan-liikkeiden teorioita."

"Aloite oli aina roskajoukolla (mob), joita silloin (kuten nykyisinkin) johtivat tietynlaiset intellektuellit"

Massa

Totalitarismin varsinainen aines

Luokaton ylijäämä, juureton joukko

Ilman joukon (mob) häikäilemättömyyttä, seikkailunhalua
ja yrityshenkeä

Hiljaisesti sopeutuvat - aikaisemmin luokkansa jäseniä

Kodittomuus

Nyt ilman luokkaa tai kotia - ei ole mitään mihin sopeutua.

Avuton ja lohduton

Mihin tahansa syyhyn saadakseens kodin.

Uusi poliittinen ulkopuolisuus

Säätyrakenteen purkautuminen

Yhteiskunnalliset luokat

Luokkien ulkopuolella uusi poliittinen ulkopuolisuus

Poliittinen vieraantuminen

Massalla ja joukolla vain yksi yhteinen piirre

Kummatkin ovat ulkopuolella kaikkien sosiaalisten haaraantumien ja normaalin poliittisen representaation.

Joukko - dominoivan porvarillisen luokan ideologia

Massat - kaikkien luokkien yhteiset ennakkoluulot

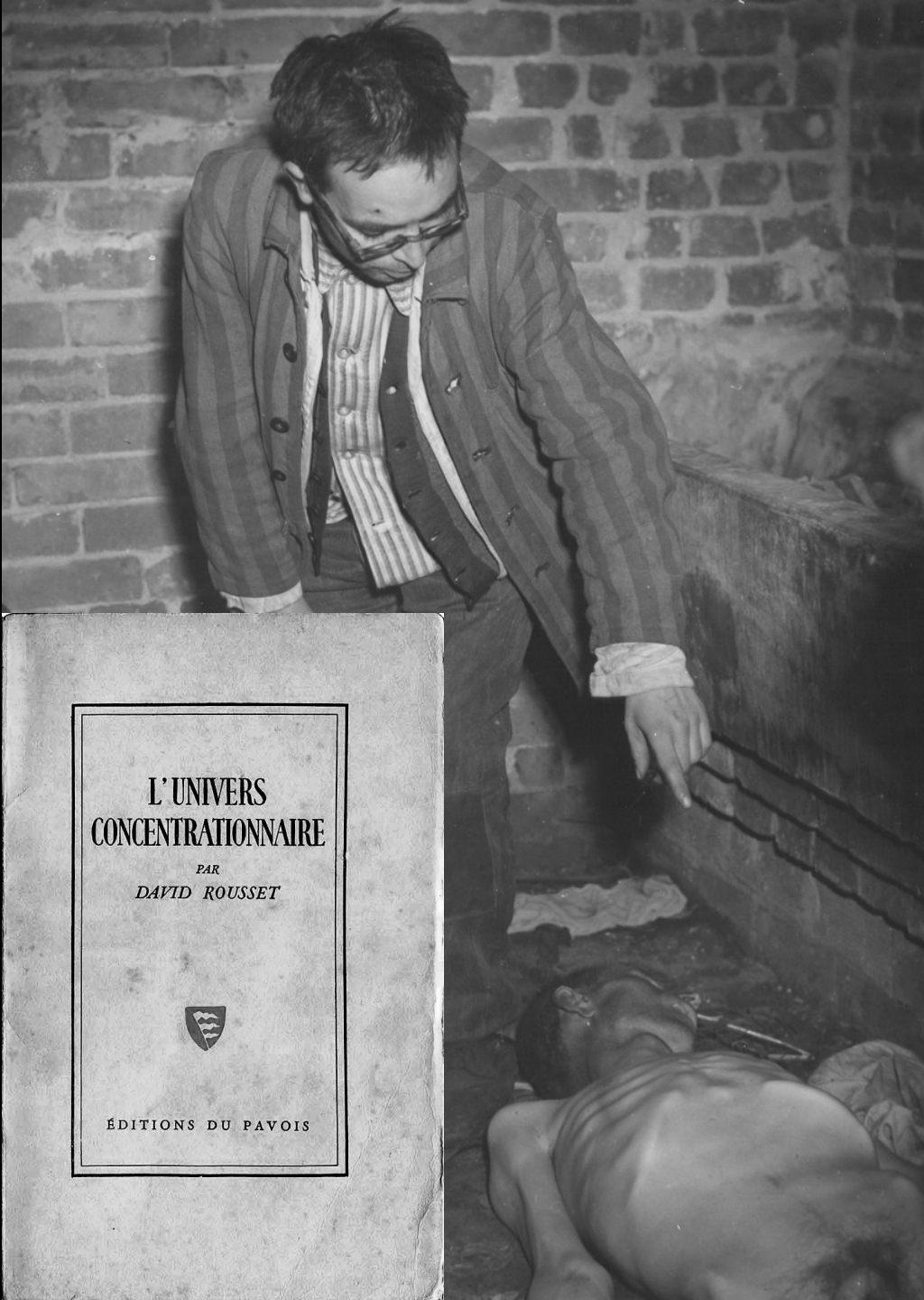
Yksinäisyys ≠ yksinolo (solitude)

*“Yksinäisyys ei ole yksinoloa (solitude).
Yksinolo edellyttää yksinään oloa kun taas
yksinäisyys näyttää itsensä kaikkein terävimmän
muiden seurassa.”*

Totalitaariset ideologiat ammentavat
yksinäisyyden kokemuksesta

Yhteisen maailman menettämisen kokemus

Painaa yksinäiset ihmiset yhteen

Totalitarismi vallassa: puhdas herruus

Normaalit ihmiset eivät tiedä, että kaikki on mahdollista.

"Keskitysleirien universumi sulkeutuu itsensä ympärille. Se elää edelleen maailmassa kuin ruumiilla kuormattu kuollut planeetta. Normaalit ihmiset eivät tiedä, että kaikki on mahdollista. Vaikka todisteet pakottaisivat heidän älynsä myöntämään sen, heidän lihaksensa eivät sitä usko. Vain keskistysleiriläiset tietävät."

David Rousset (1946)

Miten ymmärtää ?

*”Emme aluksi uskoneet sitä, vaikka mieheni kanssa olimme aina sanoneet, että siltä sakilta voi odottaa lähes mitä tahansa [...] he eivät voi mennä niin pitkälle [...] Se oli varsinainen shokki. [...] **Se oli varsinainen shokki.**”*

*Ennen tätä olimme sanoneet, **no, on olemassa vihollisia. Se on hyvin luonnollista.** Miksei kansalla olisi vihollisia? Mutta tämä oli jotakin täysin toista. Se oli todella aivan kuin pohjattomuus oli avautunut eteemme. [...] Kaikesta muusta tapahtuneesta voidaan sanoa, että se oli usein suhteellisen vaikeaa, olimme hyvin köyhiä, meitä vainottiin, meidän täytyi paeta ja keplotella alituisen selvitäksemme [...] Mutta olimme nuoria ja meillä oli ajoittain jopa hivenen hauskaa. **Mutta ei tätä.** Tämä oli jotain aivan muuta. Kaiken muun tapahtuneen kanssa saatoin henkilökohtaisesti tulla toimeen.”*

Keskitys- ja tuhoamisleirit

"Totalitaarisen järjestelmän keskitys- ja tuhoamisleirit ovat laboratorioita, joissa osoitetaan todeksi totalitarismin perususkko, jonka mukaan kaikki on mahdollista."

Pavlovin koira

Uuden ihmisen laboratorio

Pavlovin koira - perverssi eläin - syö kun kello soi

Koe: Tuhotaan: Ihminen oikeushenkilönä → omatunnon omaavana moraalisenä persoonana → ainutkertaisena luonnollisena yksilönä

Tulos: Ihmisnäyte pelkkänä reaktiokimppuna → voidaan tuhota tai korvata toisilla reaktiokimpuilla.

Representaatio?

SHOAH

A FILM BY CLAUDE LANZMANN

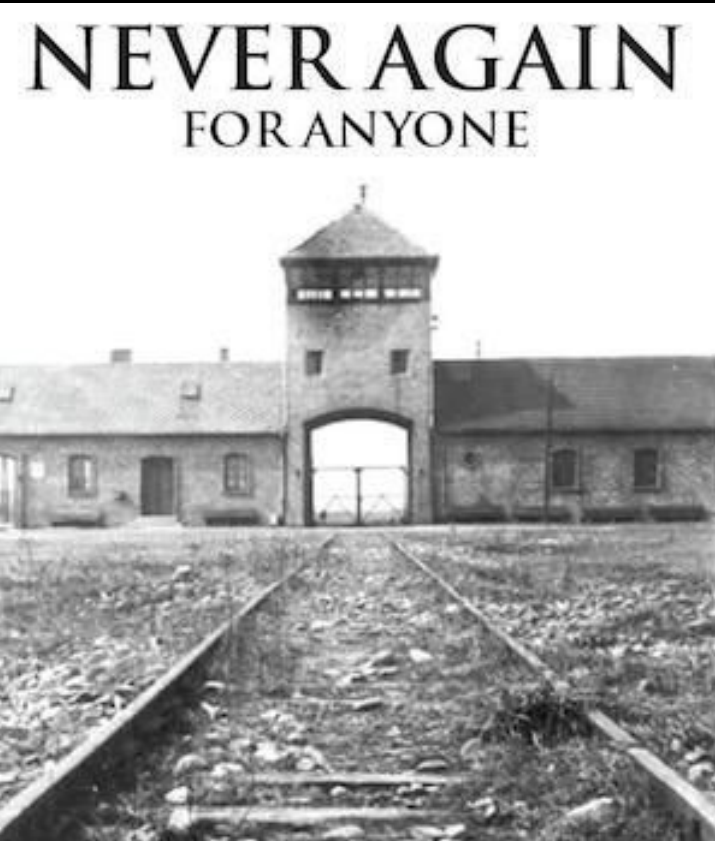
Miten ilmaista ilmaisematon

Esittämisen ja kielen rajat

Agamben: Auschwitzin jääneet 1998

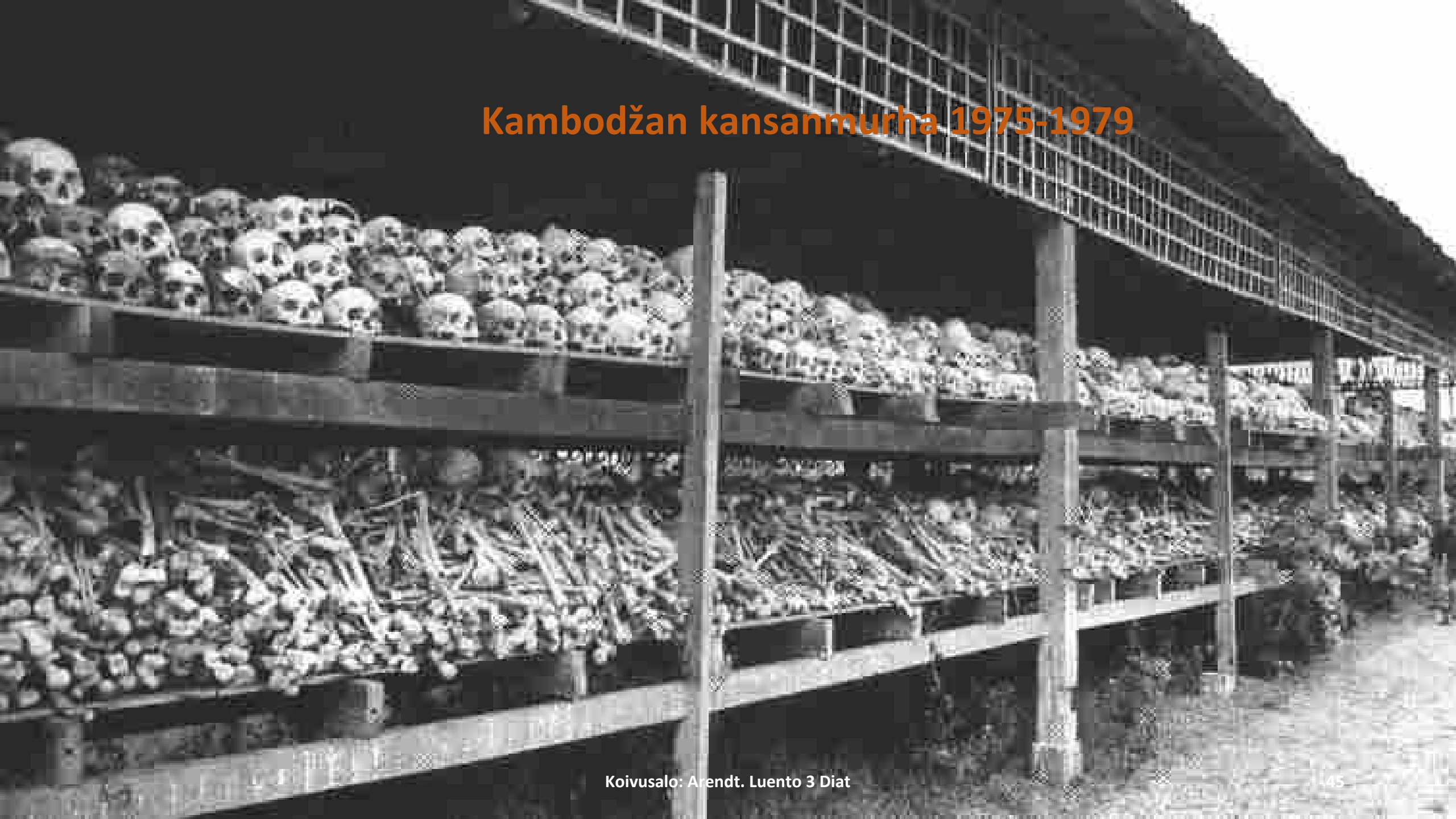
“Me selviytyjät emme ole todellisia todistajia [...] Me emme käyneet pohjalla. Ne, jotka kävivät, jotka näkivät Gorgon, eivät palanneet kertomaan siitä [...] kukaan ei ole kertonut tavallisen vankin kohtaloa, koska tälle ei ollut mahdollista selvittää [...] olen kuvannut tavallisen vankilan puhuessani Muslimista mutta Muslimi ei puhu.”

Arendt: Keskitysleirien kokemus

- 1) Raporteissa kirjattu vankien kokemus välittömästä kärsimyksestä
Kirjasivat hajanaisia ilmauksia koetuista kärsimyksistä kykenemättä kommunikoida näitä epäinhimillisiä kokemuksia niille, jotka eivät olleet läpikäyneet sitä eivätkä edes olisi voineet ymmärtää
- 2) Selviytyjien muistelmat
Halusivat pakonomaisesti kommunikoida kokemuksen muille, mutta samalla rationalisoiden ja romantisoiden sen jälkeenpäin eräänlaisena äärikokemuksena
”Sisäänrakennettu taipumus paeta kokemusta: joko vaistomaisesti tai rationaalisesti” .
- 3) Leirejä tulevaisuuden mahdollisuutena kammoavien pelokas ennakointi.
Kriittinen kokemus: Asetti uuden kriteerin arvioida politiikkaa sen mukaan tukiko tämä totalitaarisen hallinnon piirteitä.

Kambodžan kansanmurha 1975-1979

Ruandan kansanmurha 1994

Srebrenican joukkomurha 1995

Välimeri 2017

Ideologia ja terrori: Uusi hallitusmuoto

Myöhempi lisäkappale

Karl Jaspersin juhlakirjaan kirjoitettu artikkeli

Montesquieu: Mikä saa hallinnon toimimaan niin kuin se toimii?

Liikuttavat ihmispassiot

Tasavalloissa poliittinen hyve (vertu politique)

Monarkioissa kunnia (honneur)

Despotioissa pelko (crainte).

*”Il y a cette différence a entre la nature du gouvernement et son principe, que sa nature est ce qui le fait être tel, et son **principe ce qui le fait agir**. L'une est sa structure particulière, et l'autre les **passions humaines qui le font mouvoir**. Or les lois ne doivent pas être moins relatives au principe de chaque gouvernement qu'à sa nature. ”*

Tyrannia ≠ Totalitarismi

Totalitarismi eroaa olemukseltaan muista poliittisen sorron muodoista despotismista, tyranniasta ja diktatuurista.

Klassinen tyrannia = Lailla rajoittamaton yhden mielivalta

Perusteena pelko

Kansan pelko tyranniaa kohtaan

Tyrannin pelko kansaa kohtaan

Totalitarismi

Tuhonnut koko erottelun laiton/ laillinen valta

Toteuttaa oletetun historian lain (rotu, talous)

Laki ei ulkoinen toiminnan rajoite vaan kansan toiminta toimeenpanee oman historiallisen lakinsa

Periaatteet → Ideologiat

”Ideologia eroaa yksinkertaisesta mielipiteestä siinä, että se väittää omaavansa historian avaimen tai ratkaisun kaikkiin “universumin arvoituksiin” tai intiimiä tietoa salatuista universaaleista laeista, joiden oletetaan hallitsevan luonto ja ihmistä.”

Periaate → yhdestä premissistä johdettu ideologian väistämätön logiikka

Totalitaarinen ideologia tarvitsee perustavan idean, jonka avulla se voi tulkita koko historian ilmenevän moneuden tuon yhden idean määräämänä.

Terrori on taas keino, jolla totalitarismi pyrkii viimekädessä muokkaamaan historian moneuden tämän idean logiikan mukaiseksi.

Toimintalogiikka

”Ei ole väliä josko tämä ideologia on typerä ja vailla omaehtoista henkistä sisältöä kuten rasismi tai josko se on kyllästetty perinteemme parhailla piirteillä kuten sosialismi”

Rotujen taistelu ja luokkataistelu

Rasismi = vastuuton mielipide $\neq$ ideologia

Antisemitismien ideologiana vasta kun aletaan hakea selitystä joko rotutaistelun tai juutalaisten salaisten pyrkimysten ohjaamalle historian kululle.

Luokkataistelu = historiallinen tulkinta/kuvaus $\neq$ ideologia

”Sosialismi, ei vastaavasti, ole varsinainen ideologia niin kauan kuin se kuvaa luokkataistelua, saarnaa oikeutta huono-osaisille ja taistelee yhteiskunnan kehittämiseksi tai vallankumoukselliseksi muutokseksi.”

Tulee ideologia vasta kun se selittää koko historian luokkataistelun historiana, jonka ikuiset lait määräävät proletariaatin voiton, valtion häviämisen ja luokattoman yhteiskunnan synnyn.

Kalender des Rassenpolitischen Amtes der NSDAP

Totalitaristinen ideologia

Ei tyydy vain historian ideologiseen selitykseen vaan on itsessään **toimeenpantava tuo selitys** performatiivisen demonstraation ja kaikista todellisen historiallisen kokemuksen vastaväitteistä huolimatta.

Stalin pyrki ratkaisemaan luokkataistelun tuhoamalla kaikki luokat

Kansallissosialismi ratkaisemaan ”juutalaiskysymyksen” tuhoamalla kaikki juutalaiset.

Työläisten vapautus → orjuus

Saksan uusi kansa → Saksan kansan tuho

Luonnonoikeus → Liikkeen lait

Positivistisesta laista oikeuden lähteille

Klassinen **luonnon oikeus** (**ius naturale**) ja luonnonlaki (lex naturalis)

Lakien perustaksi ja yläpuolelle asetettu muuttumaton järjen löytämä moraalisääntö

Asettaa rajoja ihmisen historialliselle toiminnalle

Transsendentti (ulkoinen) täytyy kääntää positiivisiksi laeiksi, jotka eivät voi koskaan vastata jokaista yksilöllistä tapausta.

Ideologioiden "luonnonoikeus"

Luonnon ja historian liikkuvat "immanentit" muutoslait.

Talouden ja biologian lait – mutta nyt ihminen itse toimeenpanee

Ihmiskunnan itsensä liikkeessä muodostuva performatiivinen "oikeus"

Positivistinen laki → terrori

Positivistinen lain korvaa "luonnonlakeja" toimeenpaneva terrori

Tarkoitus ei niinkään herättää pelkoa kuin pyyhkiä Historian tai Luonnon liikkeen tiellä olevat "alemmat rodut" tai "kuolevat luokat" pois oikeutta ruumiillistavasta ihmislajista.

Syyllisyydestä ja viattomuudesta merkityksettömiä käsitteitä

Sekä teloittajat että uhrit "viattomia".

Uhrit eivät syylistyneet kiellettyyn tekoon vaan heidän pelkkä olemassaolonsa oli luonnon ja historian tuomitsemaa.

Teloittajat ainoastaan toimeenpanivat historian ja luonnon lakeja, joiden tiellä jälkimmäiset olivat.

Munien loputon rikkominen

Machiavelli: Päämäärä oikeuttaa keinot.

Terrori sekoittaa tämänkin jaon

Toimeenpanee suoraan kaikesta kokemuksesta erotettua yhdestä premissistä johdetun ideologian rautaista logiikkaa.

Logiikka nielaisi lopulta koko alkuperäisen päämäärän (germaanisten kansojen tai työväenluokan vapauttaminen), jolle ideologia oli alussa hakenut kannatusta

Sanonta: Et voi tehdä munakasta rikkomatta munia

Arendt artikkeli: "Eggs Speak Up"

Stalin antanut uuden merkityksen -aivan kuin *"munien rikkominen, rikkominen, rikkominen yhtäkkiä ja automaattisesti tuottaisi halutun munakkaan."*

Herruus ≠ Valta

Totalitarismin = puhdas herruus

Tuhoaa ihmisten välisen välitilan

Toimii eristettyjen yksilöiden kautta

Totalitarismin poliittisen tilan tuhoajana

”Puristamalla ihmiset toisiaan vastaan” ja samalla hajottaen ihmisten väliset rajat ”rautavanteella, joka pitää heidät niin tiukasti yhdessä, että on aivan kuin heidän paljoutensa olisi sulautunut yhdeksi jättiläiskokoiseksi Ihmiseksi.”

Politiikka tapahtuu ihmisten välissä

Kanssa olemisen (mitsein) - erottaa ja yhdistää ihmiset

Uusi vallan käsitys

Valta ≠ herruus

Valta ihmisten yhdessä toimintana

”Uusliberalismi” ideologiana

Oikeusliberalismi (homo juridicus) ↔ totalitarismi

Uusliberalismi = talousliberalismi (homo economicus)

Intressien ohjaus

Markkinat

Ei rotu tai luokkataistelu vaan markkinat historian avaimena

Klassinen liberalismi = ”luonnolliset markkinat”

Uusliberalismi = markkinoiden idea ja logiikka

Hallinnon ja toiminnan markkinallistaminen

Kilpailumarkkinat ≠ vaihtomarkkinat → kilpailukyky

Sankari yrittäjä

Ei sankarillinen työläinen tai arjalainen

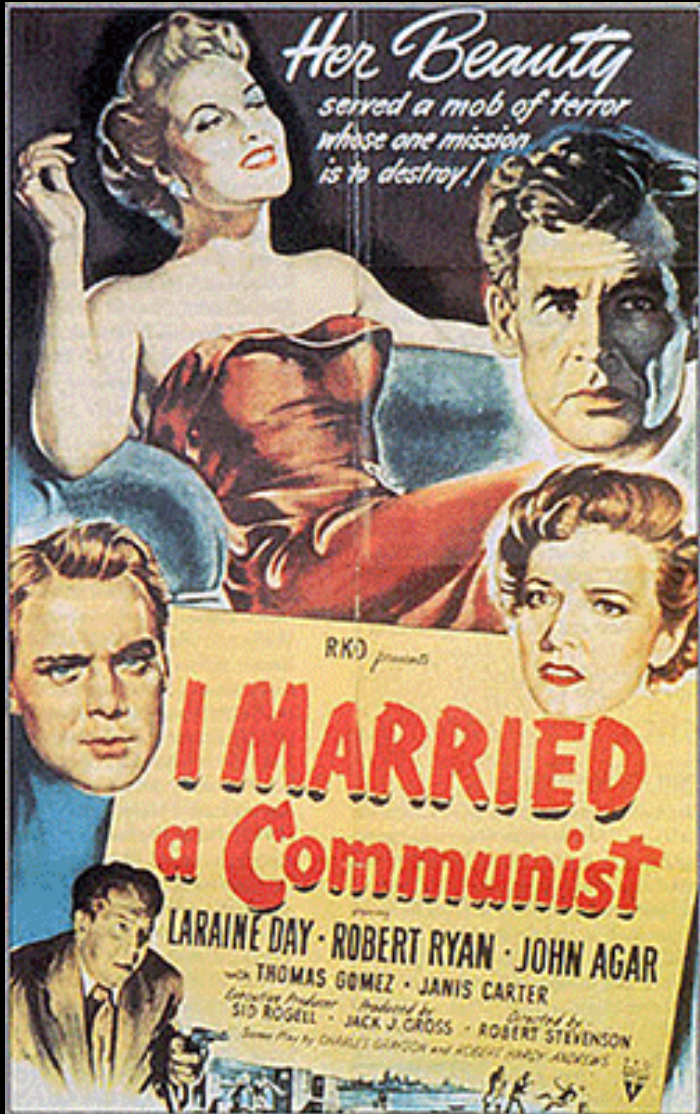
Tehostamislogiikka → liberaalien oikeuksien kaventaminen

Unkarin kansannousu 1956

”Unkarin vallankumouksen tulenlieskat valaisivat sodan jälkeisen totalitarismin valtavaa maisemaa kaksitoista pitkää päivää [...] Jos koskaan on ollut mitään sellaista kuin Rosa Luxemburgin ”spontaani vallankumous” on meillä nyt ollut etuoikeus todistaa sitä. Tämä yhtäkkinen alistettujen ihmisten kansannousu vapauden ja lähes ainoastaan sen tähden, ilman sitä edeltävää demoralisoivaa hävityn sodan kaaosta, ilman vallankaappaus (coup d'etat) tekniikoita, ilman tiivistä yhteen kudottuja organisoijien ja vehkeilijöiden koneistoja, ilman järjestystä horjuttanutta vallankumouspuolueen propagandaa.

On tapahtunut jotakin sellaista, minkä kaikki, konservatiivit ja liberaalit, radikaalit ja vallankumoukselliset, ovat sivuttaneet ainoastaan jalona unelmana.”

McCarthyismi 1947 - 1956

Kylmän sodan totalitaristinen uhka Amerikassa

"Vaikka tuskin vieläkään tiedämme mitä vastaan taistelemme, tiedämme ja ymmärrämme vielä vähemmän, minkä puolestamme taistelemme."

Senaattori Joseph McCarthy: kommunistivainot

Punainen uhka - "Amerikka amerikkalaisemmaksi"

Arendt: "ex-kommunistit ja entiset kommunistit

Irving Kristoll: Hyökkäys kansalaisyhteisöaktivistien vastaan. Jokainen joka kuuluu kolmeen tai useampaan julkisesti kumouksellisesti julistettuun organisaatioon on kommunismi.

Totalitaristiset keinot kommunismin uhkaa vastaan taistelussa

"Ex-kommunistit eivät ole entisiä kommunisteja, he ovat ympärikäännettyjä kommunisteja"

Totalitarismi poliittisen tilan tuhoajana

Liberaali totalitarismin kritiikki = liikaa politiikkaa

Arendtin kritiikki = tuhoaa poliittisen tilan

Liberalismi yksityistää yhteisen tilan

Stalin ja Hitler

Totalitaristisen hallinnan toiminnan yhdistäminen

Stalin jopa puhtaampi totalitaristi

Funktionalismin kritiikki

"En luule korkokenkäni koron olevan vasara kuin hakkaan sillä nauloja seinään."

Natsismi = katkos länsimaisessa ajattelutraditiossa (oliko?)

Stalin ja länsimainen perintö?

Stalinismi ja Marx

"Marxin syyttäminen totalitarismista on sama kuin syyttäisi itse länsimaista perinnettä totalitarismista"

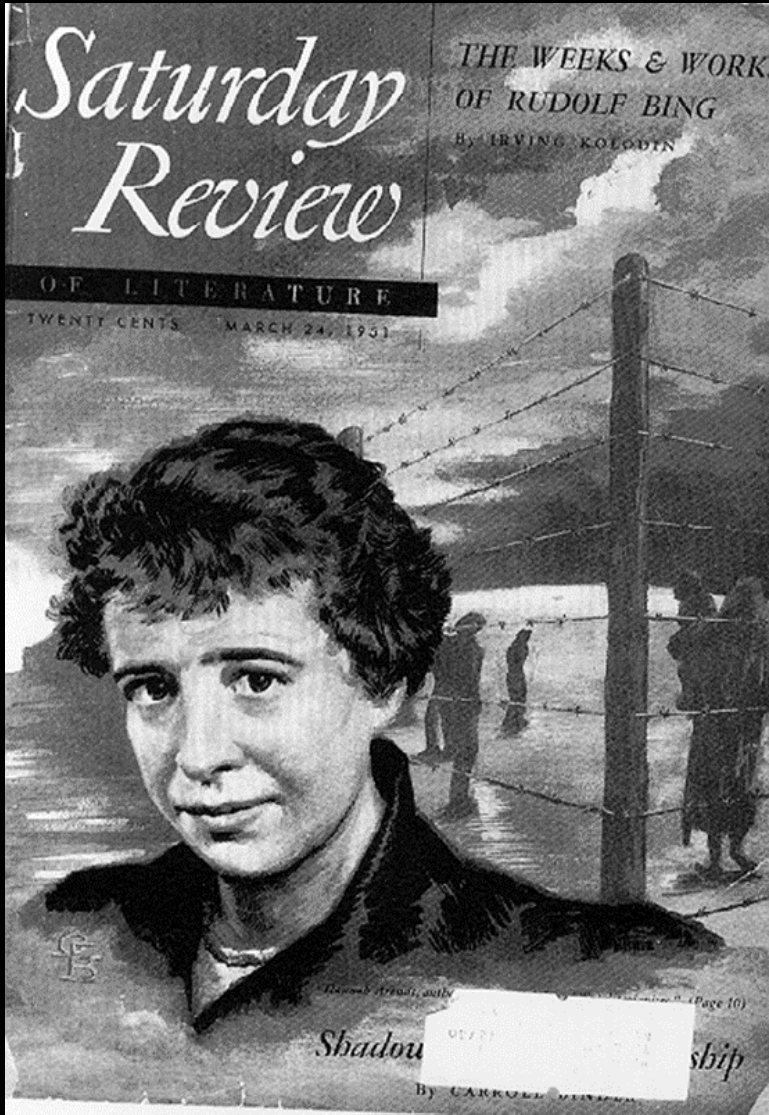
Marx = poliittisen filosofian perinteen viimeinen suuri ajattelija

Alku: Platon eristänyt ajattelun ja politiikan

Loppu: Marx filosofia täytyy todellistaa maailmassa

"Marxin käsittely on välttämättä koko länsimaisen ajattelun perinteen käsittelyä"

Mutta jos linja Marxista Staliniin niin myös linja antiikin filosofiasta Staliniin

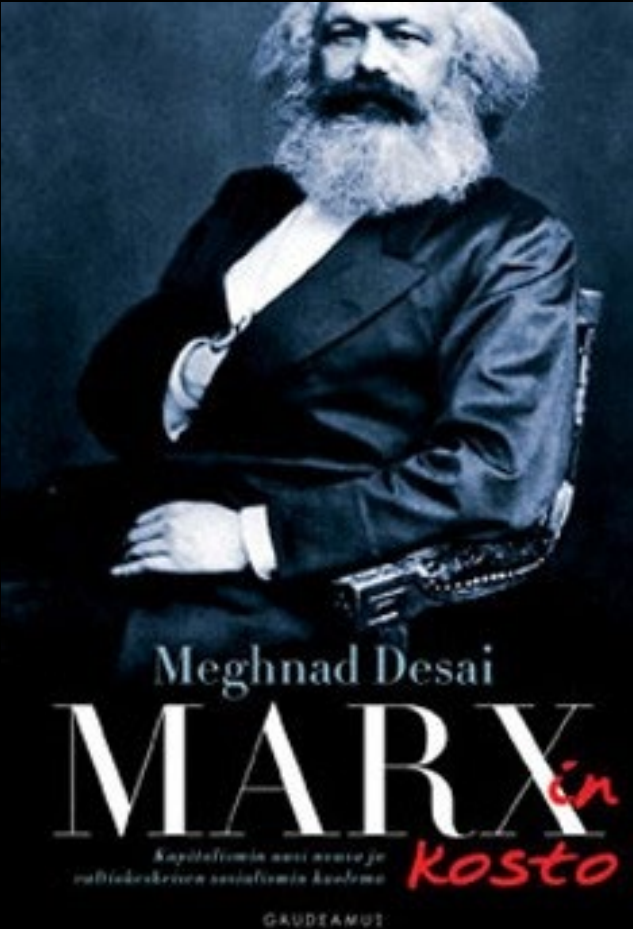
Maine totalitarismin ajattelijana

Kylmä sota

1952 Guggenheimin stipendi Marxisin totalitarististen elementtien tutkimiseen

1953 luennoi Marxin poliittisesta ajattelusta Princetonin yliopistossa

1955 vieraileva professuuri Berkleyn yliopistossa

Työn politiikka ja talous

”Marx oli ainoa 1800 -luvun ajattelija, joka otti vuosisadan keskeisen tapahtuman, työväenluokan vapautumisen vakavasti filosofisin termein.”

Työväenliikkeen politiikka - oikeuksien ajaminen

Marxilainen talousteoria - talouden lait

Arendt ekonomistiikkaa vastaan - poliittinen työväenluokka

Lordi Meghnad Desai, Hayek-Marx

Uusliberalistinen marxilainen kapitalismi.

Marxin talousteoria oikeassa: kapitalismin voittokulku

Marxilainen poliittinen liike väärässä

Työn politiikan ongelmat

Vallankumousten asettamat ongelmat:

Työ on ihmisen luojana (työväen nousu)

Väkivalta on historian kätilönä (vallankumous)

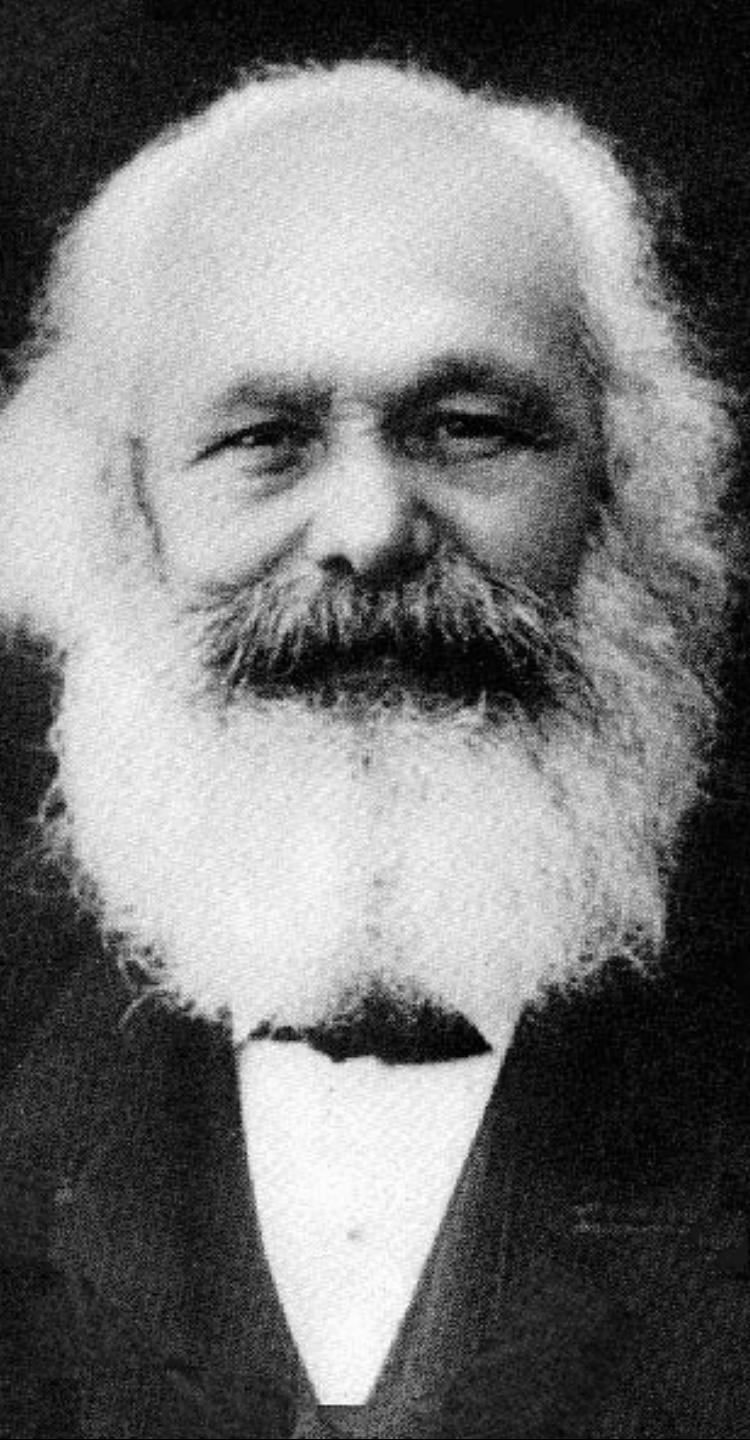
Kukaan, joka orjuuttaa toisia, ei voi olla todella vapaa (tasa-arvo)

Paradoksit

Väkivalta väkivallan lopettamiseksi

Historian päämäärä lopettaa historiaa

Työ ainoa ihmisen tuottava toiminta - työstä vapautuminen

Animal laborans (työläiseläin)

“Syviä ristiriitoja esiintyy harvoin keskinkertaisilla kirjoittajilla; suurten kirjoittajien teoksissa ne taas vievät aivan heidän ajattelunsa ytimeen.

Marxin lojaalisuutta ja rehellisyyttä hänen kuvatessaan näköpiiriinsä tulleita ilmiöitä ei voi epäillä. Toisaalta kaikkia Marxin teoksissa havaittuja merkittäviä ristiriitoja ei voida laittaa sen syyksi, että Marx -tutkijoilla olisi ollut “historioitsijan tieteellinen näkökanta” ja Marxilla “profeetan moraalinen näkökanta”. Niitä ei voida myöskään laittaa dialektisen liikkeen syyksi, joka tarvitsee kielteistä tai pahaa, jotta voitaisiin tuottaa myönteistä tai hyvää.

Tosiasiana pysyy se, että Marx kaikkialla teoksissaan määrittelee ihmisen **animal laboransiksi** ja johdattaa hänet sitten yhteiskuntaan, jossa työntekoa, tätä suurinta ja inhimillisintä voimaa, ei enää tarvita.

Meille jätetään jokseenkin ahdistava vaihtoehto **tuottavan orjuuden** ja **tuottamattoman vapauden** välillä.”

Työ (ja kulutus) yhteiskunta

“Marx ennakoi, että teollinen vallankumous välttämättä **“laajentaa välttämättömyyden aluetta” eli työn aluetta** huolimatta kaikista teknologisista kehityksistä pyrkiä tekemään työstä vähemmän raskasta.

Tämä laajentaminen liittyy tiiviisti valtaisaan **tarpeiden moninaistumiseen**, joiden tyydyttämisen ajatellaan kuuluvan elämän välttämättömyyksiin. Tämän välittömin ja todellisin seuraus on ollut, että työläisen hahmosta on tullut yhteiskuntamme keskeisin hahmo.

Tässä yhteiskunnassa vanhalla veisulla: joka ei työtä tee, ei sen syömäänkään pidä” on suora vaikutus, joka on vastakkainen kaikille aikaisimmille ihmishistorian vaiheille.

Aikamme yhteiskunnallinen vallankumous sisältyy yksinkertaiseen tosiasiaan, että noin sata vuotta sitten pelkiltä työläisiltä puuttuivat poliittiset oikeudet. Kun taas **nykyään olemme valmiit hyväksymme annettuna, että työtä tekemättömillä tai työttömillä ei ole kenties edes oikeutta hengissä pysymiseen.”**